

Cursusbeschrijving opleiding SPIRITUALITEIT VAN HET RELIGIEUS LEVEN

BLOK 1 VERKENNING VAN HET VELD

Mystieke tekstlezing

Docent(en): Kees Waaijman

Doelstelling: Het verwerven van leesvaardigheid met betrekking tot mystieke teksten. Vertrouwd raken met belangrijke spirituele paradigma's en hun historische situering. Het leren onderscheiden van de dynamiek van het mystieke proces.

Inhoud: In de geschiedenis van de westerse spiritualiteit zijn de Gesprekken van Cassianus van grote invloed geweest. In dit blok lezen we deze Collationes van Cassianus, om kennis te maken met de spiritualiteit van de woestijnmonniken en -monialen.

Werkvorm: leescollege

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: 10 – 11 uur.

Inleiding in de spiritualiteit

Docent(en): Frans Maas

Doelstelling: De cursus heeft tot doel kennis en inzicht te verwerven over de grondstructuur van het verschijnsel spiritualiteit. Daartoe komen thema's aan de orde als de veelvormigheid van het fenomeen, verschillende benamingen voor het verschijnsel spiritualiteit en definiëring van het veld 'spiritualiteit'. De inleiding biedt een referentiekader om het verschijnsel van de spiritualiteit historisch te kunnen situeren en stimuleert de reflectie op de eigen beleving.

Inhoud: De belangrijke paradigma's van het religieuze leven inclusief de grondvormen van spiritualiteit en grondwoorden waarin spiritualiteit ter sprake komt, worden gepresenteerd en toegelicht. Achtergronden worden uitgediept.

Werkvorm: responsiecollege

Studiebelasting: 1,5 studiepunt

Tijd: 11.15 – 12.30 uur.

Practicum: Godmenselijke Betrekkingsgebeuren in het Woord

Docent(en): Ria van Dinther en Jacques Scholte

Doelstelling: Verheldering van theoretische lacunes en ontwikkeling van praktische vaardigheden rondom geloofscommunicatie. Cursisten leren, dat het spreken over de geloofsbeleving kan betekenen dat men moet leren omgaan met onduidelijkheden en het optreden van emoties. Het gaat vooral om het aanboren van een taalveld dat de eigen ervaring adequaat beschrijft en verdiept.

Inhoud: Vanuit een diversiteit van opdrachten wordt nader gekeken hoe iemand woorden vindt voor zijn spiritualiteit en hoe (non)verbale opdrachten daarbij behulpzaam kunnen zijn. Hoe woorden of beelden zo gebruikt worden dat de persoon zich meer bewust wordt van zijn betrokkenheid op God?

Werkvorm: Practicum

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: 13.00 – 16.00 uur

BLOK 2 IN GESPREK MET DE SCHRIFT

Mystieke tekstlezing

Docent(en): Hein Blommestijn

Doelstelling: Het verwerven van leesvaardigheid met betrekking tot mystieke teksten. Vertrouwd raken met de belangrijke spirituele paradigma's en hun historische situering. Het mystieke omvormingsproces leren verstaan.

Inhoud: Het Testament van Franciscus laat ons zien hoe deze 'arme van Christus' het christendom doorleefde in een tijd van grote overgang.

Werkvorm: leescollege

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: Blok 2, van 10 tot 11 uur.

Spirituele hermeneutiek

Docent(en): Huub Welzen

Doelstelling: Het verwerven van kennis en inzicht m.b.t. de bijzondere spirituele hermeneutiek, zoals die ontwikkeld is op basis van de lectio divina en de pades-formule. De lezing en overweging van de Schrift kunnen zien in de relatie tot het eigen leven.

Inhoud: De leespraxis in de verschillende spirituele tradities (boeddhisme, islam, jodendom, christendom); de grondstructuur van het spirituele leerproces (pades en lectio divina); de hoofdfasen van lectio divina (voorverstaan-lezen-doorwerking); de fasen van het eigenlijk leesproces (lectio-meditatio-oratio-contemplatio). Aan de hand van de *lectio divina* wordt de mystagogie van de Schriftlezing uitgediept.

Werkvorm: responsiecollege.

Studiebelasting: 1,5 studiepunt

Tijd: Blok 2 van 11.15 tot 12.30 uur.

Practicum: De Schrift als mystagoog

Docent(en): Ria van Dinther en Jacques Scholte

Doelstelling: Door Schriftlezing kan de bewustwording van de werking van Gods Woord in het eigen leven doorbreken of intensiever worden.

Inhoud: Met elkaar spreken over het eigen confrontatieproces, kan de bewustwording van de eigen geestelijke weg verder op gang brengen. Door onderlinge uitwisseling en door te kijken naar het confrontatieproces van anderen, kan verdieping optreden. Uitdrukkelijk staan we stil bij de vraag waarom deze verdieping kan optreden.

Werkvorm: Practicum

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: 13.15 – 16.30 uur.

BLOK 3 DE RUIMTE VAN HET VIERN

Mystieke tekstlezing

Docent(en): Frans Maas

Doelstelling: Leren lezen van mystieke teksten. Vertrouwd raken met de dynamiek van het mystieke proces.

Inhoud: De geschriften van Meister Eckhart geven bij uitstek inzicht in het mystieke omvormingsproces.

Werkvorm: leescollege

Studiebelasting: 1 studiepun

Tijd: Blok 3, van 10 tot 11 uur.

Liturgische Spiritualiteit

Docent(en): Ad de Keyzer

Doelstelling: Het verkrijgen van het inzicht dat liturgie, vanwege haar mystagogische aspecten, ons kan bemiddelen of begeleiden op onze geestelijke weg.

Inhoud: De benadering van het fenomeen liturgie vanuit de spiritualiteit vestigt onze aandacht op de betekenis van het ritueel als spiritueel omvormingsmodel. Wat zijn rituelen? Wat beogen zij met betrekking tot omvormingsprocessen? Aandacht schenken aan de inherente spanning tussen vormen van spiritualiteit en de verwoording ervan. Aan de hand van de eucharistie en het getijdengebed worden mystagogische momenten die inherent zijn aan de liturgische vorm uitgediept: de zinswendingen die het innerlijk doel van de rite articuleren (de ut-zinnen in de ordo missae); het intrinsiek mystagogische in de tekstvoltrekking (de openingsriten van de eucharistie); de actieve deelname van de betrekking tussen God en de gemeenschap (de grondstructuur van de ordo missae); de werkelijkheidsbetrokkenheid van de liturgie (het ite missa est); de rol van de stilte (de rust in het psalmvers).

Werkvorm: responsiecollege

Studiebelasting: 1,5 studiepun

Tijd: Blok 3, 11.15 – 12.30 uur.

Practicum: Liturgie als Mystagoog

Docent(en) : Ria van Dinther en Jacques Scholte

Doelstelling: De ervaren betekenis van de liturgie op het leven van de participanten zal wisselend geweest zijn. Het ontstaan van zicht op wat daarvoor belemmerende en bevorderende factoren zijn.

Inhoud: In onderling gesprek nagaan wat invloed heeft op het ervaren van de liturgie. Werkzame en belemmerende factoren kunnen aan het licht komen. De persoonlijke levensloop en constitutie zullen daarin doorspelen. De liturgie en het liturgisch jaar zijn als een geestelijk weg, waarop de relatie met God steeds intensiever kan worden.

Werkvorm: Practicum

Studiebelasting: 1 studiepun

Tijd: Blok 3, 13.15 – 16.30 uur.

Welke rituelen c.q. wat in de eucharistie, korgebed, getijdengebed hebben veel voor me betekend, of betekenen (nu nog) veel voor me; Hoe komt dat?; Wat zijn voor mij werkzame en belemmerende factoren; Hoe sluit dat aan bij mijn primordiale spiritualiteit of wat leid ik daarover af?; Wat kan ik daaruit afleiden voor mijn persoonlijk gebedsleven en voor mijn gezamenlijke gebedsleven?

BLOK 4 HET GAAN VAN DE WEG

Mystieke tekstlezing

Docent(en): Kees Waaijman

Doelstelling: Het verwerven van leesvaardigheid met betrekking tot mystieke teksten. Vertrouwd raken met belangrijke spirituele paradigma's en hun historische situering.

Inhoud: Augustinus is een van de grootste spirituele paradigma's van het westen. In zijn Belydenissen vertelt hij hoe hij gaandeweg ontdekte dat niet God in hem, maar hij in God leefde.

Werkvorm: leescollege

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: Blok 4, van 10 tot 11 uur.

De Geestelijke Weg

Docent(en): Hein Blommestijn

Doelstelling: Het verwerven van kennis en inzicht met betrekking tot het fenomeen geestelijke begeleiding. De bewustwording en verwoording van de eigen geestelijke weg.

Inhoud: Een definiëring van het veld van de geestelijke weg, begeleiding daarbij en de relatie met onderscheiding der geesten; het verhelderen van de (uitgangs)situatie; vormen van interventie en hun functie; de betekenis van de evaluatie. De ambiguïteiten in het spiritueel omvormingsproces en de rol van de kwetsbare persoonlijkheid analyseren.

Werkvorm: responsiecollege van 11.15 tot 12.30 uur.

Studiebelasting: 1,5 studiepunt

Tijd: Blok 4, 11.15 – 12.30 uur.

De geestelijke Autobiografie: de begeleide

Docent(en): Ria van Dinther en Jacques Scholte

Doelstelling: Leren de eigen ontwikkelingen te beschrijven en te communiceren. Leren luisteren en positief reageren op elkaars verhaal. Taalgevoeligheid vergroten. Een (geestelijke) autobiografie is inherent gericht is op de vraag: wat is wezenlijk? Maar hoe komt dat aan het licht? Hoe ziet mijn roeping er uit?

Inhoud: Zelf schrijven van autobiografische fragmenten. Deze worden onderling uitgewisseld. Met enkele richtvragen (invloed van anderen, omslagmomenten, je geloof, etc) wordt hierop gereflecteerd. Door het gesprek hierover, ontstaat meer zicht op het eigen leven als een geestelijke weg en ontvouwt zich langzaam de eigen roeping

Werkvorm: Practicum

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: Blok 4, 13.00 – 16.00 uur.

BLOK 5 HET GESPREK MET GOD

Mystieke tekstlezing

Docent(en): Huub Welzen

Doelstelling: Het verwerven van leesvaardigheid met betrekking tot mystieke teksten. Vertrouwd raken met belangrijke spirituele paradigma's en hun historische situering.

Inhoud: Augustinus is een van de grootste spirituele paradigma's van het westen. In zijn Belijdenissen vertelt hij hoe hij gaandeweg ontdekte dat niet God in hem, maar hij in God leefde.

Werkvorm: leescollege

Studiebelasting: 1 studiepun

Tijd: Blok 5, van 10 tot 11 uur.

Het Omvormingsproces

Docent(en): Hein Blommestijn

Doelstelling: Zicht krijgen op de implicaties en consequenties van het aangaan van het Godmenselijk betrekkinggebeuren. In gesproken of geschreven teksten de articulering van de mystieke omvorming leren onderscheiden als een gelaagd proces.

Inhoud: Lezen van geselecteerde teksten en analyseren op de veelvormige gelaagdheid ervan. In de geschiedenis van de geestelijke lezing las men mystieke teksten op verschillende niveaus. Naast een letterlijke lezing kende men een geestelijke lezing. Kenmerkend voor een geestelijke lezing is dat de feitelijke lezer zich steeds op een of andere manier inlaat met de teksten. Steeds weer wordt de vraag gesteld naar wat de tekst mij te zeggen heeft. De zeggingskracht van deze teksten op deze verschillende niveaus is van belang voor het proces van geestelijke begeleiding. De geestelijke begeleider moet in staat zijn zo met de gelaagdheid in de betekenissen van de tekst om te gaan dat deze is afgestemd op de situatie van de begeleide. Bekijken onder welke randvoorwaarden deze teksten adequaat gebruikt kunnen worden voor het omvormingsproces van mensen in begeleiding. De ambigüiteiten in het spiritueel omvormingsproces en de rol van de kwetsbare persoonlijkheid analyseren.

Werkvorm: responsiecollege

Studiebelasting: 1,5 studiepun

Tijd: Blok 5, 11.15 – 12.30 uur.

Structuur van de begeleiding: de begeleider

Docent(en): Ria van Dinther en Jacques Scholte

Doelstelling: Hoofddoel van het practicum is het vinden van een eigen taal voor de eigen spirituele weg. Reflexie op de persoonlijke ervaringen in het eigen leven zijn daarvoor onontbeerlijk. Dan moeten we onbevangen kunnen kijken naar verschillende ervaringsdomeinen. Met verschillende opdrachten werken we daaraan. Om te ontdekken welke zaken voor jou fungeren als wegwijzers op de geestelijke weg, is het noodzakelijk om kritisch te (laten) kijken naar de diversiteit aan ervaringen. Op welk vlak ligt mijn spirituele intelligentie en hoe ziet mijn primordiale spiritualiteit eruit? Jezelf de luxe gunnen om – aan de hand van richtvragen – stil te staan bij je eigen ervaringen en open te staan voor de feedback van anderen, helpt je om woorden te vinden voor en/of te geven aan jouw gesprek met God.

Inhoud: Eerst wordt gekeken naar de zaken die mij helpen in mijn gesprek met God. Welke aspecten intensiveren dit proces? Welke aspecten niet? Waarom niet bij mij en bij anderen wel? Wat blijken betrouwbare wegwijzers te zijn?

Werkvorm: Practicum

Studiebelasting: 1 studiepun

Tijd: Blok 5, 13.15 – 16.15 uur.

BLOK 6 ONDERSCHIEDING DER GEESTEN

Mystieke tekstlezing

Docent(en): Frans Maas

Doelstelling: Vertrouwd raken met de belangrijkste spirituele paradigma's en hun historische situering. Het leren onderscheiden van de beweging van het mystieke proces.

Inhoud: Jan van het Kruis kan gezien worden als een trainer/supervisor voor mensen die in de huidige tijd hun geestelijke reis willen vormgeven. We lezen fragmenten uit dit geschrift om de mystieke beweging ervan te verstaan.

Werkvorm: leescollege

Studiebelasting: 1 studiepun

Tijd: Blok 6, van 10 tot 11 uur.

Onderscheiding der Geesten

Docent(en): Kees Waaijman

Doelstelling: Zicht krijgen op wat Onderscheiding der Geesten is, wat cruciale vragen en referentiepunten zijn, en wat van belang is om een proces van onderscheiding der geesten te voltrekken.

Inhoud: Onderscheiding der Geesten beschouwen we als het innerlijk kompas van de spirituele reis. Dat geeft aanknopingspunten om uit de levenswandel van mensen af te leiden hoe zij met vallen en opstaan hebben geleerd om hun innerlijk kompas te lezen. De verschillende kanten van begeleiding en onderscheiding belichten.

Werkvorm: responsiecollege

Studiebelasting: 1,5 studiepun

Tijd: Blok 6, 11.15 – 12.30 uur.

Omvormingsproces: onderscheiding

Docent(en): Ria van Dinther en Jacques Scholte

Doelstelling: Leren om als religieus de rode draad te volgen.

Inhoud: Aan de hand van (ingebrachte) voorbeelden wordt bekeken hoe religieus leven zijn gerichtheid op het wezenlijke kan handhaven of verliezen. Wat is nodig om op koers te blijven? Waarin vinden we betrouwbare richtingwijzers? Hoe zien we de werking van God in het alledaagse leven?

Werkvorm: Practicum

Studiebelasting: 1 studiepun

Tijd: 13.00 – 16.00 uur.

BLOK 7 DE RUIMTE VAN DE TRADITIE

Mystieke tekstlezing

Docent(en): Hein Blommestijn

Doelstelling: Vertrouwd raken met belangrijke spirituele paradigma's en hun historische situering. Het leren onderscheiden van de dynamiek van het mystieke proces.

Inhoud: We lezen verschillende versies van het verhaal van Maria en Marta, om het spanningsveld van actie en contemplatie beter te leren verstaan.

Werkvorm: leescollege

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: Blok 7, van 10 tot 11 uur.

Vorming en Toe-eigening

Docent(en): Charles Caspers

Doelstelling: Leren onderkennen dat de verschillende scholen en tradities van spiritualiteit een structuur aanbieden om spirituele waarden en codes te trainen, voor de (om)vorming van het individu.

Inhoud: Het bekijken van verschillende structuren vanuit het oogpunt van de beoogde omvorming. Het fenomeen roeping en vorming uitdiepen. Inoefeningen en toe-eigeningsprocessen worden op wezenlijke aspecten uitgediept: deugdbeoefening en geestelijke oefeningen, gebed en mystiek.

Werkvorm: responsiecollege

Studiebelasting: 1,5 studiepunt

Tijd: Blok 7, 11.15 – 12.30 uur.

Spirituele vorming: deugden en oefeningen

Docent(en) : Ria van Dinther en Jacques Scholte

Doelstelling: Heeft de inrichting van onze gebedspraktijk in het leven van alledag het beoogde effect?

Inhoud: In onderling gesprek ervaringen met de dagelijkse gebedspraktijk uitwisselen. Zijn dit vormen van training die passen bij mij als persoon?

Werkvorm: Practicum

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: Blok 7, 13.15 – 16.30 uur.

BLOK 8 HET GESPREK IN DE GEMEENSCHAP

Mystieke tekstlezing

Docent(en): Jos Huls

Doelstelling: Zicht krijgen op de historische situering en de mystieke diepte van de tekst. Het leren onderscheiden van de talige articulering van het mystieke proces.

Inhoud: Dag Hammerskjöld was secretaris–generaal van de Verenigde Naties, toen hij zijn dagboek Merkstenen schreef. We lezen Merkstenen om te leren verstaan hoe ‘de weg hem koos’.

Werkvorm: leescollege

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: Blok 8, van 10 tot 11 uur.

Gemeenschap en Gesprek

Docent(en): Inigo Bocken

Doelstelling: Leren zien dat de aanwezigheid bij en het gesprek met anderen een wezenlijk onderdeel is van iemands geestelijke weg.

Inhoud: Contact met anderen en de ruimte waarin je bent, maken een spirituele oriëntatie mogelijk én dragen bij aan de verdieping ervan. Ze vormen – onder de juiste condities – een goede toetssteen voor die ontwikkeling.

De leiding van de Geest binnen de gemeenschap wordt mystagogisch uitgediept bij paradigma's van collatio (de collatio bij Cassianus; het kapittel in de Karmelregel; de ervaringsuitwisseling bij de zusters van Liefde; revision de vie). De ruimte van de dialoog wordt verkend.

Werkvorm: responsiecollege

Studiebelasting: 1,5 studiepunt

Tijd: Blok 8, 11.15 – 12.30 uur.

Gemeenschap als mystagogische ruimte

Docent(en): van Dinther en Jacques Scholte

Doelstelling: In het gaan van een geestelijke weg horen altijd momenten van evaluatie aanwezig te zijn. De religieuze gemeenschap vormt daarvoor praktische toets- en ijkmomenten.

Inhoud: Het gaan van de geestelijk weg is weliswaar grotendeels een innerlijk proces, maar het gaat (uiteindelijk) om een betrokkenheid op de uiterlijke wereld. Het gaat om ons handelen. Hoe evalueer je of je goed bezig bent? Het contact met anderen helpt ons beseffen waar wij staan en hoe we dat beoordelen. Bouwen we evaluatiemomenten in? Wat maakt dat ik opensta voor vormen van feedback over wat goed gaat, wat ik geleerd heb, wat punten van twijfel zijn op mijn weg, en welke zaken averechts (dreigen te) werken? Hoe kan de groep mij daarbij helpen?

Werkvorm: Practicum

Studiebelasting: 1 studiepunt

Tijd: 13.15– 16.30 uur.